

**Skjøtselplan for slåttemarker på Åmotsdalen
gard, Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke.**

Bioreg AS Rapport 2011 : 09

BIOREG AS

Rapport 2011:09

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-156-6
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Oppdal kommune ved fagansvarlig for miljø, Eli Grete Nisja	Dato: 04.04.2011
Referanse: Oldervik, F.G. 2011. Skjøtselsplan for slåttemarkar på Åmotsdalen gard. Bioreg AS rapport 2011 : 09. ISBN; 978-82-8215-156-6.		
Referat: Rapporten beskriver naturverdier og artsmangfold for to slåttemarkar på Åmotsdalen gard, nordvestre del og øvre del. Videre gjør rapporten rede for de skjøtselstiltak som bør settes i verk for å ta vare på de biologiske verdiene som er knyttet til lokalitetene.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark		

Figur 1. Foto; Geir Langelo 14.07.2010. Bildet er tatt rett sør for vestenden av den den østlige, øvre slåttemarkslokaliteten og viser den langt på veg autentiske bebyggelsen på Åmotsdalen gard.

Innhold

Innhold	3
Forord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutforminger Midt-Norge	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Åmotsdalen gard, nordvestre del	8
SØKBARE EGENSKAPER	8
SKJØTSELSPLAN	10
Kilder	11
Ortofoto/kart	12
Bilder	13
B. Åmotsdalen gard, øvre deler	14
SØKBARE EGENSKAPER	14
SKJØTSELSPLAN	16
Kilder	17
Ortofoto/kart	18
Bilder	18

Forord

Opprinnelig etter initiativ fra Eli Grete Nisja, miljøansvarlig i Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke, kom arbeidet med denne skjøtelsesplanen i gang sommeren 2010. Siden dette er den første skjøtelsesplanen for slike lokaliteter som blir laget av Bioreg AS og dens medarbeidere, har det vært litt famling i starten, men vi føler nå at vi er inne på riktig spor. Vi mener likevel at det er nødvendig med en befaring i lag med eier/bruker for å komme fram til endelig avgrensning, samt en form for konsensus om hva som skal gjøres for at skjøtelsen skal bli optimal.

Både Åmotsdalen gard og Halsen gard litt lenger sørøst, ligger ved innfallsporten til Åmotsdalen landskapsvernområde som igjen er en del av verneområdene tilhørende Dovrefjell Nasjonalpark. Turistforeningen har også en merket sti gjennom området som leder inn til løypenettet i Dovre-/Sunnalsfjella. Oppdal kommune anser det som svært viktig å prøve å beholde mest mulig av det autentiske miljøet i området og det gjelder både så vel bygninger som kulturlandskapet generelt.

Skjøtelsesplanene for området har som hovedoppgave å ta vare på det opprinnelige artsmangfoldet, og da ved en skjøtelsesmåte som ligner mest mulig på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og sein slått, - eventuelt med supplering av litt vårbeite og høstbeite.

Vi vil med dette få takke Oppdal kommune v/Eli Grete Nisja for oppdraget og for et utmerket samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk til eiere og brukere av de aktuelle områdene for velvilje og tålmodighet når vi har ringt og mast om opplysninger.

Mjosundet i Aure 4. april 2011

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

A. Generell del

Slåttemarker er arealer som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark, eller såkalt natureng, er slåttemarker som er formet gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflateryddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og ikke eller meget lite gjødslet. De blir slått seint i sesongen. Slåttemarkene blir eller ble gjerne høstbeitet og kanskje også vårbeitet. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og hvor man er i landet. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest meget artsrik. Den kan være åpen eller tresatt.

Tresatte slåttemarker med styingstrær som blir høstet ved lauvving er i dag meget sjeldne. Slike såkalte lauvenger ble gjerne beitet om våren, slått en gang seint om sommeren og høstbeitet. I tillegg ble greinene på trærne høstet til lauvfôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåtteearealer (slåttemyr). De fleste jordvannsmyrene i Norge har tidligere vært slått, men myrslåtten opphørte i stor grad alt for lenge siden og forekom bare noen få steder fram til slutten av 1950-årene. Gjengroingen av slåttemyr går imidlertid gjerne langsomt så flere myrer bærer i dag likevel fortsatt preg av denne høstingen. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fortsatt er i hevd.

De ulike slåttemarkene tilhører våre mest artsrike naturtyper med meget stor betydning også for andre organismer enn karplanter. Rundt 70 prosent av våre dagsommerfugler er for eksempel knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og en rekke vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser ved trekk. I tillegg har slåttemarker stor betydning for mange truede beitemarksopper. Slåttemarker kan ikke erstattes av beitemarker fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke opprettholdes av beite. I sammenligning med beitemarker har de høyest arts mangfold per m² og også de største bestandene av flere truede engarter. Gjennom historien har de vært, og vil også i framtiden være, viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelement i norsk landbruk i tusener av år. I løpet av 1900-tallet har de imidlertid blitt blant våre mest truede naturtyper.

Slåttemarksutforminger Midt-Norge

Den store variasjonen i vår slåttemarksvegetasjon i Norge er foreløpig bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel forsøkt å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som kan sees som karakteriske for Midt-Norge og dermed gir denne regionen et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir også eksempler på noen verdifulle lokaliteter.

I Midt-Norge finnes utforminger av dunhavreeng på kysten med arter som blåstarr, vill-lin, ormetunge og marianøkleblom. Artsrike slåttemarker med bl.a. marinøkkel og rødflangre er registrert på Allmenningsværet i Roan, Sør-Trøndelag. Eksempel på artsrik dunhavreeng er registrert også i Oppdal kommune på Åmotsdalen gård og på Halsen. Også Kleivgardene-Sliper-Detli i Oppdal har meget artsrik slåttemark med kalk- og varmekrevende arter. I Lierne i Nord-Trøndelag på Kvelia finnes boreale slåttemarker (flekkgrisøreng) med lang kontinuitet, som fortsatt er i god hevd. Og på Storlia i Leksvik kommune finnes hevdede enger av ulike typer som frisk fattigeng, frisk til tørr middels baserik eng og vekselfuktig, baserik eng, med vill-lin, natffiol, storblåfjær, bakkesøte, vårmarihand, bergskrinneblom, vårskrinneblom og stortveblad. Velhevida skogstorkenebb-ballblomslåttemarker finnes i Sølendet naturreservat, i Røros kommune, Sør-Trøndelag.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsforma, uten gjødsel og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var imidlertid meget sjeldent! I Oppdal som er det aktuelle området her, var det vesentlig senere starttidspunkt for slått enn ute i fjordene. På kysten av Nordmøre var oppstart av slått rundt den 10. juli slik som antydnet. Ungdommen her gjorde oftest fra seg slått hjemme for så å dra til Oppdal for å få seg slåttejobb. Dette var ofte tre uker/ en måned senere enn 10. juli, - dvs oppstart i slutten av juli/begynnelsen av august. Dette vil trolig også være det optimale tidspunkt for oppstart av slått i Oppdal nå med henblikk på restaurering/bevaring av gamle slåttemarker i kommunen.

En bør benytte lett redskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettere traktor der det er mulig). Graset må bakketørkes/ev.hesjes før det fjernes. Bakketørkinga er viktig for at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet samles sammen og kjøres vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beitet, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan imidlertid ikke erstatte slått, men er det eneste mulighet for skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. De velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Beitepresset må i tilfelle ikke være for stort, og en må vente seg noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter som til eksempel søstermarihånd er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utvidelse av eksisterende slåtteareal er det viktig ikke å sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får en følelse med hvor omfattende de ulike tiltaka er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark, dette for å unngå skader på undervegetasjonen og er samtidig lettvtint for å få så lav stubbe som mulig. Rydding i snø kan være noe mer tungvtint, mindre busker og oppslag kan også ryddes på sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samlet i bladene.

I slåtteeenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng å sette igjen noe særlig med trær. Gamle styvingstre må imidlertid spares. Et og annet lauvtre med fin og vid krone kan og få stå. All gran/furu og fremmede treslag (eksempelvis platanlønn) bør fjernes.

Etter hogst er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egne steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska rask- og storvoksen konkurransesterk vegetasjon. Oppflising og spredning av flis i området er av samme grunn ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringen som frigjøres fra de døde røttene til trær og busker som har blitt ryddet vekk. Dette gir en gjødselseffekt som lett forårsaker oppvekst av uønska nitrogenkrevende arter (som for eksempel bringebær, brennesle). Gradvis gjenåpning er derfor viktig. Gjødslingsseffekten sammen med økt lysinnstråling fører gjerne også til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger utover i første sesongen, og i tillegg året etter.

Osp og or sprer seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til utstrakt renning. Disse kan det derfor lønne seg å ringbarke (sokke). Det bør da skjæres et fem cm bredt band rundt treet

nedanfor nederste greina. Det er viktig at snittet er så dypt at all barken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff helt sikkert er brutt. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre sommere må de døde trea fjernes.

Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil gå raskere i forråtning om en skiller barken fra veden med et spett eller lignende, og så stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en også unngå renninger på denne måten. Dette kan til eksempel være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjødukt eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen med ljà eller krattrydder. Ev. felt med einstape (bregne) bør slås ned med kjepp (ikke skjæres ned). På denne måten fortsetter bregna med å transportere næring fra røttene, og utarmer så rotsystemet sitt. Den bør så fjernes på høsten.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se:

Skjøtelsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på DNs hjemmesider:
<http://www.dirnat.no/content/1916/>

B. Åmotsdalen gard, nordvestre del

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)									
*Navn på lokaliteten Åmotsdalen: Åmotsdalen gard, nordvestre del					*Kommune Oppdal			*Områdenr.	
ID i Naturbase BN00042573		*Registrert i felt av: John Bjarne Jordal Finn Gunnar Oldervik Geir Frode Langelo Øystein Folden					*Dato: 28.06.2006 14.07.2010 og 08.08.2010 14.07.2010 og 08.08.2010 25.09.2010		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) - Jordal, J. B. 2007. Kartlegging av naturtyper i Oppdal kommune 2006. <i>J. B. Jordal Rapport nr. 2-2007. 64 s. (s 18 - 19).</i> http://www.jbjordal.no/publikasjoner/Oppdal_naturtyperapport_2006.pdf								Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
*Hovednaturtype: - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 100%					Utforminger: Frisk fattigeng 40 % andel Frisk/tørr middels baserik eng 40 % andel Frisk/tørr middels baserik eng i høyereleggende strøk 20 % andel				
Tilleggsnaturtyper: - Ingen									
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)									
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:		
< 20 m	X	God	x	Slått		Torvtekt	Frisk fattigeng (G4)	40 % andel	
20 - 50 m		Svak		Beite	X	Brenning	Dunhavreeng (G7b)	40 % andel	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	Sauesvingel-flekkmure-eng (G8)	20 % andel	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					
*OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)									
<p>INNLEDNING: Lokalitetsbeskrivelsen er innlagt av Finn Oldervik den 23.03.2011. I Naturbase tilsvarer lokaliteten nr. BN00042573. Opprinnelig er den registrert og beskrevet av John Bjarne Jordal basert på feltarbeid den 28.06.2006, men i forbindelse med at det skal utarbeides skjøtselsplaner for lokaliteten ble den reinventert den 14. juli og 8. august 2010 av Finn Oldervik og Geir Langelo, senere den 25.09.2010 av Øystein Folden.</p>									

BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten ligger i vestre del av innmarka på Åmotsdalen gard i munningen av Åmotsdalen og er en gammel slåttemark rundt linkstasjonen som står her og vestover mot steingjerdet ved Gjeilan. Den ligger i overgangen mellom mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone (MB/NB) og i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonssesksjoner (OC). I følge berggrunnskartet skal det være mest kvartsitt i dette området, men de naturfaglige undersøkelsene tydet på en noe rikere berggrunn enn dette.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Vegetasjonen er preget av dunhavreenger (G7b) ca 40%. Vegetasjonstypen er regnet som sterkt truet (EN). I tillegg er det vegetasjon som ligner frisk fattigeng (G4) ca 40% og dessuten ca. 20% sauesvingel-flekkmureng (G8), en vegetasjonstype som er rødlistet som noe truet (VU).

ARTSMANGFOLD: Det ble funnet 35 plantearter i 2006, noe som også må ses på bakgrunn av at lokaliteten er liten (Den ble utvidet noe i 2010). Av disse kan nevnes bl.a. aurikkelsveve, dunhavre, dunkjempe, engsmelle, fjellarve, flekkmure, karve, rødknapp, sandfiol og sølvmure. Av Finn Oldervik ble det den 14.07.2010 påvist bl.a. blåklokke, dunhavre, dunkjempe, engsmelle, gjeldkarve, harerug, hvitmaure, marinøkkel, ryllik, rødknapp, rødsvingel og småengkall. Geir Langelo noterte i tillegg bl.a. aurikkelsveve, markjordbær og rødknapp. Øystein Folden noterte bl.a. bakkeseite i øvre del av lokaliteten.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Lokaliteten har trolig delvis vært jordbearbeidet og sannsynligvis også svakt gjødslet til alle tider, men en del av vegetasjonen var lite gjødselpreget ved registrering. Det var flere rydningsrøyser. I vest ligger et steingjerde mot Gjeilan, lokaliteten som ligger vestom denne. Det står også en linkstasjon i vestre del. Dessuten er et lite område inngjerdet som blir brukt som innsamlingskve for sau om høsten. Akkurat dette var svært artsrikt med flere krevende arter som f.eks. marinøkkel, dunkjempe og dunhavre.

Tidligere drift: Garden ble drevet tradisjonelt med markeslått og det hele til ut i 1950-åra. Fra 1961 har det ikke vært drevet markeslått her, men fram til ca 1993 ble det drevet vanlig husdyrhold med sau og storfe. Foret ble da slått og hesjet på tradisjonelt vis. I løpet av disse årene ble det meste av gården pløyd og tilsådd. Det ble brukt ca 30-40 kg kunstgjødsel pr mål med dyrkamark og i tillegg ble det benyttet husdyrgjødsel i den grad det rakk. Fra ca 1995 har gården vært bortleid og det ble da pløyd et areal oppom og øst for denne avgrensede lokaliteten. Dette stykket ble tilsådd og noe gjødslet så lenge det ble slått der dvs. ca fram til 2002. Resten av gården ble også slått et par år, men har siden 1997 vært beitet. Utenom det som ble pløyd har det ikke vært gjødslet siden 2000.

Nåværende drift: All innmarka på gården blir nå vår- og høstbeitet av sau. I 2010 hadde denne lokaliteten bare vært vårbeitet av sau, ikke høstbeitet enda da vi var der den 25. september, men i følge brukerne (Reidun Stølen og Asbjørn Sletten) så ble det beitet der senere.

FREMMEDE ARTER: Ingen fremmede arter er registrert på lokaliteten.

KULTURMINNER: Det er flere rydningsrøyser her samt et steingjerde, ellers ingen kjente kulturminner.

SKJØTSEL OG HENSYN: Det er ønskelig at den tradisjonelle bruken fortsetter, noe som betyr at lokaliteten bør slås, i tillegg til at den gjerne vår- og høstbeites. Traktorslått makter ikke å bevare de artsrike kantområdene, det vil være ønskelig å supplere med tohjula slåmaskin eventuelt ljà. Av hensyn til vegetasjon og artsmangfold bør det ikke gjødsles eller foretas vesentlige fysiske inngrep. (For nærmere opplysninger, se skjøtelsesplan!)

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten må regnes som en del av det helhetlige kulturlandskapsområdet, Åmotsdalen.

VERDIBEGRUNNELSE: Lokaliteten får verdi A (svært viktig) på grunn av en kombinasjon av vegetasjon og tilstand. Den har bra innslag av den truede vegetasjonstypen dunhavreeng, beites fortsatt og har noen interessante og kravfulle arter. Dessuten er lokaliteten en del av det helhetlige kulturlandskapet, Åmotsdalen.

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtseleksplan: 23.03.2011	UTFORMET AV: FINN OLDERVIK	FIRMA: BIOREG AS		
EU89-UTM Sone 32 Ø=526530 N=6926940	Gnr/bnr. 66/1	AREAL (nåværende): 4,3 da	AREAL etter evt.restaurering:	Del av verneområde?

MÅL:

Hovedmål for lokaliteten:

- Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal opprettholdes ved at populasjoner av ev. rødlistede og kravfulle arter skal beholdes på dagens nivå, eller økes.
- Det er også et mål at den sterkt truede vegetasjonstypen, dunhavreeng (EN) i fremtiden skal kunne utgjøre en betydelig større del av lokaliteten enn den nå gjør.
- Slåtteeenga skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av trær og kratt.
- Slåtteeenga skal ikke gjødsles.

Tilstandsmål arter:

- Artsmangfoldet i slåtteeenga skal opprettholdes jf. artslistene over.
- Populasjoner av artene i lista over karakterarter skal opprettholdes.
- Populasjoner av artene i lista over rødlistearter skal opprettholdes eller helst utvides.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:

- Løvtrekratt på slåtteeenga skal ikke forekomme.

AKTUELLE TILTAK:	Prioritering (år)	Kostnad kr/ ant timer	Kontroll /dato:
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: • Litt rydding og fjerning av materiale	2011	5 t à kr. 200,- kr. 1.000,-	seinhøst 2013 og 2015
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:	2011	Kr. 1.500,-	
• Sen slått - tidligst månedsskiftet juli - august	2012		2013
• Raking, vending og bortkjøring av høy for bruk som husdyrfór etter minst to dagers tørking.	2012	4,3 dekar à kr. 1.600,- = Kr. 6.880,-	2013
• Etterbeite med sau/storfe	2012		2013
UTSTYRSBEHOV: - tohjuls slåmaskin vil lette mye av slåtten - ljå, rive, høygaffel - bruk av jernhest ville vært til vesentlig hjelp for transport av graset. http://www.sortejernhest.dk/jern/			
OPPFØLGING: Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år: Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: En bør tilstrebe å kartlegge forekomstene av dunhavre/dunkjempe så fullstendig som mulig, slik at utbredelsen innen lokaliteten kan kontrolleres senere. I tillegg bør en forsøke å følge utviklingen av eventuelle forekomster av beitemarkssopp, hvorvidt denne forandrer seg med de nye skjøtselstiltakene. Beitemarksfungaen er dårlig undersøkt på denne lokaliteten.			
Tilskudd søkt år:		Søkt til:	
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:	
Skjøtselsavtale parter:			
ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen.			

Kilder

- Jordal, J. B. 2007. Kartlegging av naturtyper i Oppdal kommune 2006. *J. B. Jordal Rapport nr. 2-2007. 64 s. (s 18 - 19).*
http://www.jbjordal.no/publikasjoner/Oppdal_naturtyperapport_2006.pdf

Ortofoto/kart

Figur 2. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrensningen av den aktuelle lokaliteten sentralt i bildet.

Bilder

Figur 3. Foto; Geir Langelo, 14.07.2010.

Bildet viser ei inngjerding der feltsjiktet som virket å være svært artsrik. Kveet er benyttet i forbindelse med innsamling og bortfrakting av beitedyr om høsten.

B. Åmotsdalen gard, øvre deler

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)									
*Navn på lokaliteten Åmotsdalen: Åmotsdalen gard, øvre deler					*Kommune Oppdal			*Områdenr.	
ID i Naturbase BN00042574		*Registrert i felt av: John Bjarne Jordal Finn Gunnar Oldervik Geir Frode Langelo Øystein Folden					*Dato: 28.06.2006 14.07.2010 og 08.08.2010 14.07.2010 og 08.08.2010 25.09.2010		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) - Jordal, J. B. 2007. Kartlegging av naturtyper i Oppdal kommune 2006. <i>J. B. Jordal Rapport nr. 2-2007. 64 s. (s 18 - 19).</i> http://www.jbjordal.no/publikasjoner/Oppdal_naturtyperapport_2006.pdf							Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
*Hovednaturtype: - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 100%					Utforminger: Frisk fattigeng 75 % andel Frisk/tørr middels baserik eng 10 % andel Frisk/tørr middels baserik eng i høyereleggende strøk 15 % andel				
Tilleggsnaturtyper: - Ingen									
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)									
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:		
< 20 m	X	God	x	Slått		Torvtekt	Frisk fattigeng (G4)	75 % andel	
20 - 50 m		Svak		Beite	X	Brenning	Dunhavreeng (G7b)	10 % andel	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	Sauesvingel-flekkmure-eng (G8)	15 % andel	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					
*OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)									
<p>INNLEDNING: Lokalitetsbeskrivelsen er innlagt av Finn Oldervik den 23.03.2011. I Naturbase tilsvarer lokaliteten nr. BN00042574. Opprinnelig er den registrert og beskrevet av John Bjarne Jordal basert på feltarbeid den 28.06.2006, men i forbindelse med at det skal utarbeides skjøtselsplan for lokaliteten ble den reinventert den 14. juli og 8. august 2010 av Finn Oldervik og Geir Langelo, senere den 25.09.2010 av Øystein Folden.</p>									

BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten ligger i øvre del av innmarka på Åmotsdalen gard i munningen av Åmotsdalen og er delvis en gammel slåtte-mark. Det er først og fremst kantsona opp mot skogen som er minst gjødsla og jordbearbeidet som har verdiene intakt. Når noe mer er tatt med, så er det fordi vi håper at riktig skjøtsel vil gjøre at de mer sjeldne artene og vegetasjonstypene vil spre seg mer eller mindre over hele arealet som blir skjøttet. Det vil bli vurdert hvorvidt en skal inkludere litt av arealet som ligger i den glisne lauvskogen ovenfor lokaliteten slik den nå er avgrenset.

Lokaliteten ligger i overgangen mellom mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone (MB/NB) og i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC). I følge berggrunnskartet skal det være mest kvartsitt i dette området, men de naturfaglige undersøkelsene tydet på en noe rikere berggrunn enn dette.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Vegetasjonen er stedvis preget av diverse artsrike tørrenger (G7/G8) 20-30%. Disse vegetasjonstypene regnes som truet. Det er en del takhaukeskjegg i østre deler, men lokaliteten har mest av vegetasjon som ligner frisk fattigeng (G4) ca. 70-80 %.

ARTSMANGFOLD: Jordal noterte 81 plantearter, og fant at dette dermed var den nest artsrikste lokaliteten som ble registrert i Oppdal i 2006. Det ble funnet bl.a. aksfrytle, aurikkelsveve, bekkeblom, dunkjempe, dvergmispel, fjellarve, fjellfrøstjerne, fjellminneblom, fjellrapp, fjellstjerneblom, fjelltistel, flekkmure, fuglestarr, hengeaks, jåblom, karve, kranskonvall, lintorskemunn, lundrapp, markjordbær, rødknapp, sandfiol, setermjelt, skogmarihand, smånøkkel (NT), småsmelle, sølvmure, takhaukeskjegg, vrangsveve (*Hieracium* cf. *dubium*, helt i øst NQ 2698 2699, ikke sikkert bestemt) og åkerstemorsblom. Det skal tidligere også ha vært svartkurle i disse kantområdene (Morten Vammervoll pers. medd.). Ettersøk ga imidlertid ikke noe resultat selv om vegetasjonen stedvis kunne være egnet. I 2010 ble det funnet mye av det samme, men fullstendig artsliste ble ikke tatt opp.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Lokaliteten har delvis vært jordbearbeidet og også tidligere noe gjødslet, men særlig vegetasjonen i kantsonene var lite gjødselpreget. I den glisne lauvskogen ovenfor lokaliteten ble det drevet markaslått til ut i 1950-åra, men fra 1961 har det ikke vært drevet markaslått på gården.

Tidligere drift: Garden ble drevet tradisjonelt med markeslått og det hele til ut i 1950-åra. Fram til ca 1993 ble det drevet vanlig husdyrhold med sau og storfe. Foret ble slått og hesjet på tradisjonelt vis. I løpet av disse årene ble det meste av gården pløyd og tilsådd. Det ble brukt ca 30-40 kg kunstgjødsla pr mål med dyrkamark og i tillegg ble det benyttet husdyrgjødsel i den grad det strakk til. Dvs. at engene fikk tilførsel av slik gjødsla kanskje hvert 3. eller 4. år (pers. medd. Morten Vammervold).

Fra ca 1995 har gården vært bortleid og det ble da pløyd et areal vest for denne avgrensede lokaliteten i tillegg til et stykke nedom vegen. De nypløyde arealene ble tilsådd og noe gjødslet så lenge det ble slått der. Resten av gården ble også slått et par år, men har siden 1997 vært beitet. Utenom det som ble pløyd har det ikke vært gjødslet siden år 2000.

Nåværende drift: All innmarka på gården blir nå vår- og høstbeitet av sau. I 2010 hadde denne lokaliteten bare vært vårbeitet av sau, ikke høstbeitet enda da vi var der den 25. september, men i følge brukerne (Reidun Stølen og Asbjørn Sletten) så ble det beitet der senere.

FREMMEDE ARTER: Ingen fremmede arter er registrert på lokaliteten.

KULTURMINNER: Ingen kjente kulturminner.

SKJØTSEL OG HENSYN: Det er ønskelig at den tradisjonelle bruken fortsetter, noe som betyr at lokaliteten bør slås, i tillegg til at den gjerne vår- og høstbeites. Traktorslått makter ikke å bevare de artsrike kantområdene, det vil være ønskelig å supplere med tohjula slåmaskin, eventuelt ljà. Av hensyn til vegetasjon og artsmangfold bør det ikke gjødsles eller foretas vesentlige fysiske inngrep. (For mer detaljerte opplysninger, - se skjøtelsesplan!).

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten må regnes som en del av det helhetlige kulturlandskapsområdet, Åmotsdalen.

VERDIBEGRUNNELSE: I følge håndboka så skal alle ugjødsla/lite gjødsla, artsrike slåttemarken (med sjeldne arter og/eller truede vegetasjonstyper), uten skjemmende inngrep og med langvarig og fortsatt pågående hevd, verdisettes som; Svært viktig - A. Også ugjødsla/lite gjødsla, artsrike slåttemarken som inngår i et "helhetlig kulturlandskap", skal verdisettes på samme måte. Lokaliteten har et dokumentert stort og interessant artsmangfold med en rødlisteart (smånøkkel) og mange kravfulle arter med små og minkende bestander i det norske kulturlandskapet, og dessuten en truet vegetasjonstype.

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtelsesplan: 23.03.2011	UTFORMET AV: FINN OLDERVIK	FIRMA: BIOREG AS		
EU89-UTM Sone 32 Ø=526530 N=6926940	Gnr/bnr. 66/1	AREAL (nåværende): 4,4 da	AREAL etter evt.restaurering:	Del av verneområde?

MÅL:

Hovedmål for lokaliteten:

- Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal opprettholdes ved at populasjoner av ev. rødlistede og kravfulle arter skal beholdes på dagens nivå, eller økes.
- Det er også et mål at truede vegetasjonstyper, (artsrike tørrenger G7 og G8) i fremtiden skal kunne utgjøre en betydelig større del av lokaliteten enn de nå gjør.
- Slåtteeenga skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av trær og kratt.
- Slåtteeenga skal ikke gjødsles.

Tilstandsmål arter:

- Artsmangfoldet i slåtteeenga skal opprettholdes jf. artslistene over.
- Populasjoner av artene i lista over karakterarter skal opprettholdes.
- Populasjoner av artene i lista over rødlistearter skal opprettholdes eller helst utvides.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:

- Løvtrekratt på slåtteeenga skal ikke forekomme.

AKTUELLE TILTAK:	Prioritering (år)	Kostnad kr/ ant timer 5 t à kr. 200,- kr. 1.000,-	Kontroll /dato:
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: • Litt rydding og fjerning av materiale	2011		seinhøst 2013 og 2015
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:	2011		
• Sen slått - tidligst månedsskiftet juli - august	2012		2013
• Raking, vending og bortkjøring av høyet for bruk som husdyrfór etter minst to dagers tørking.	2012	4,4 dekar à kr. 1.600,- = Kr. 7.040,-	2013
• Etterbeite med sau/storfe	2012	Samlet ca kr. <u>8000,-</u>	2013
UTSTYRSBEHOV: - tohjuls slåmaskin vil lette mye av slåtten - ljà, rive, høygaffel - bruk av jernhest ville vært til vesentlig hjelp for transport av graset. http://www.sortejernhest.dk/jern/			
OPPFØLGING: Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år: Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: En bør tilstrebe å kartlegge forekomstene av de mest interessante artene så fullstendig som mulig, slik at utbredelsen innen lokaliteten kan kontrolleres senere. I tillegg bør en forsøke å følge utviklingen av eventuelle forekomster av beitemarkssopp, hvorvidt denne forandrer seg med de nye skjøtselstiltakene. Beitemarksfungaen er dårlig undersøkt på denne lokaliteten. I og med at det tidligere var en del svartkurle i områdene med markaslått rett ovenfor den avgrensede lokaliteten bør det vurderes om noe av dette bør være med innen lokaliteten i håp om at den dukker opp igjen når skjøtselen blir foretatt på en måte som passer arten bedre.			
Tielskudd søkt år:		Søkt til:	
Tielskudd tildelt år:		Tildelt fra:	
Skjøtselsavtale parter:			
ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen.			

Kilder

- Jordal, J. B. 2007. Kartlegging av naturtyper i Oppdal kommune 2006. *J. B. Jordal Rapport nr. 2-2007. 64 s. (s 18 - 19).*
http://www.jbjordal.no/publikasjoner/Oppdal_naturtyperapport_2006.pdf

Ortofotokart

Figur 4. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrensningen (i rødt) av den aktuelle lokaliteten ca fra midt på bildet og østover.

Bilder

Figur 5. Foto; Geir Langelo 14.07.2010. Dette bildet er tatt fra ca rett oppom bebyggelsen på Åmotsdalen gard, og viser deler av den aktuelle slåttemarksteigen. I bakgrunnen til høyre ser en litt av nabobruket i sørøst, Halsen.

Figur 4. Foto; Geir Langelo 14.07.2010. Bildet er tatt rett sør for den avgrensede lokaliteten og viser den langt på veg autentiske bebyggelsen på Åmotsdalen gard.